Valtioneuvoston kanslia NEUVOSTORAPORTTI VNEUS2018-00842

VNEUS Siivola Heli(VNK) 22.11.2018

Asia
Yleisten asioiden neuvosto 12.11.2018, ml. yleisten asioiden neuvosto (art. 50)

Kokous
Yleisten asioiden neuvosto 12.11.2018

Puheenjohtaja informoi Euroopan parlamentin edustajien kanssa samana aamuna järjestetystä tapaamisesta, joka koski Unkaria ja unionin arvoja käsittelevää parlamentin ehdotusta. Esille tuotiin huolta Unkarin tilanteesta. Puheenjohtajalta pyydettiin ehdotusta etenemisestä. Komissio kehotti käsittelemään parlamentin esittämät huolet huolellisesti.

Komissio antoi tilannekatsauksen Puolan oikeusvaltiotilanteesta EU:n tuomioistuimen päättämien välitoimien valossa. Komission mielestä tilanne ei ole parantunut ja se ehdotti, että Puolan kuulemista jatketaan joulukuussa. Asiaan palataan seuraavan neuvoston valmistelun yhteydessä.

Neuvosto kävi vuosittaisen oikeusvaltiovuoropuhelun, jonka teemana oli tällä kertaa luottamus julkisiin instituutioihin. Perusoikeusviraston johtaja alusti keskustelun.

Joulukuun Eurooppa-neuvoston (13.-14.12.) annotoitua asialistaa koskevassa keskustelussa katsottiin, että turvapaikkapaketin osalta täytyy edetä. Komissiolta odotettiin kunnianhimoista analyysiä sisämarkkinoiden jäljellä olevista esteistä. Aiheesta toivottiin substanssikeskustelua. Disinformaatiota koskevaa toimintasuunnitelmaa kiirehdittiin. Päämiesten toivottiin keskustelevan myös kansalaiskonsultaatioiden tuloksista. EU:n ulkosuhdehallinto toivoi Eurooppa-neuvostolta ohjausta turvallisuus- ja puolustusfailien osalta.

Neuvoston puheenjohtaja antoi tilannekatsauksen monivuotisen rahoituskehysehdotuksen käsittelytilanteesta. Neuvosto kävi keskustelun monivuotisen rahoituskehyksen poliittisesti keskeisistä kysymyksistä.

Komissio esitteli 2019 työohjelmansa. Tärkeintä on saada neuvotteluissa olevat asiat maaliin. Uusi työohjelma sisältää vain vähän uusia aloitteita. Komissio esitteli myös toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteita koskevan tiedonantonsa.

Neuvosto otti tiedoksi eurooppalaisen ohjausjakson 2019 etenemissuunnitelman.

EU27-kokoonpanossa pääneuvottelija Michel Barnier antoi tilannekatsauksen neuvotteluista.

Suomea edusti kokouksessa eurooppa-, kulttuuri- ja urheiluministeri Sampo Terho.

A-kohtien luettelon hyväksyntä

Hyväksyttiin asiakirjojen 14006/18 ja 14007/18 mukaisesti.

Unkaria koskeva SEU 7 artiklan mukainen menettely (unionin arvot)

Puheenjohtaja informoi aamun tapaamisesta Euroopan parlamentin kanssa. Puheenjohtaja totesi myös komission toimittaneen yhteenvedon Unkaria vastaan nostetuista rikkomusmenettelyistä. Lisäksi Unkari on toimittanut vastauksiaan parlamentin esille nostamiin kysymyksiin.

Komissio (1. vpj Timmermans) esitteli pääkohdat jäsenmaille jakamastaan yhteenvedosta, joka koskee Unkaria vastaan nostettuja rikkomuskanteita. Ne ovat koskeneet muun muassa turvapaikkapolitiikkaa, romanien syrjintää, korkeakoulutusta sekä kansalaisyhteiskuntaan ja kansalaisjärjestöihin kohdistettuja uudistuksia. Komissio on käyttänyt niitä keinoja, jotka ovat olleet sen mielestä tehokkaimpia. Parlamentin ehdotus sisältää muitakin merkittäviä kysymyksiä. Komissio jakaa parlamentin esittämät huolet erityisesti perusoikeuksiin, oikeuslaitokseen, romanien kohteluun ja korruptioon liittyen. Komissio kannattaa sitä, että neuvosto käsittelee kaikki parlamentin esiin nostamat kysymykset.

Unkari katsoi, ettei se riko EU-sopimuksen (SEU) 2 artiklan arvoja missään parlamentin esiin nostamassa asiassa. Unkari on jakanut neuvostolle yksityiskohtaiset vastaukset kaikkiin parlamentin esille tuomiin kysymyksiin. Neuvoston ei tule puuttua käynnissä oleviin rikkomusmenettelyihin. SEU 7 artiklaa tulee soveltaa jäsenmaiden tasavertaisuutta kunnioittaen.

Kahdeksan jäsenmaata käytti puheenvuoron. Moni niistä pyysi puheenjohtajalta ehdotusta siitä, miten edetä neuvostossa. Esille tuotiin huolta Unkarin tilanteesta, erityisesti kansalaisyhteiskunnan ja kansalaisjärjestöjen osalta.

Neuvosto otti tiedoksi komission ja Unkarin jakamat asiakirjat. Puheenjohtaja totesi, että asiaan palataan seuraavan neuvoston kokouksen valmistelun yhteydessä.

Puolaa koskeva SEU 7 artiklan mukainen menettely (oikeusvaltioperiaate)

Komissio (Timmermans) antoi tilannekatsauksen Puolan oikeusvaltiotilanteesta. Komissio kertasi tilanteen rikkomusmenettelyiden osalta, mukaan lukien EU:n tuomioistuimen päättämät välitoimet Puolan korkeimman oikeuden osalta. Välitoimet vastasivat täysin komission ehdotusta. Puolan tulee antaa 19.11. mennessä EU:n tuomioistuimelle vastaus siitä, miten se on päätöksen pohjalta toiminut. Puolan tulee vastata kerran kuukaudessa tämän jälkeenkin, mikä antaa mahdollisuuden seurata tilanteen kehittymistä. Komissio oli huolissaan Puolan tilanteesta ja toivoi neuvoston jatkavan Puolan kuulemista joulukuussa.

Puheenjohtaja totesi, että asiaan palataan seuraavan neuvoston valmistelun yhteydessä.

Eurooppa-neuvoston 13.-14.12.2018 valmistelu

Puheenjohtaja esitteli joulukuun Eurooppa-neuvoston asialistan, jonka aiheita ovat tuleva rahoituskehys, sisämarkkinat, muuttoliike ja ulkosuhteet. Lisäksi Eurooppa-neuvostoa informoidaan kansalaiskonsultaatioiden tuloksista.

Komissio (Timmermans) totesi, että muuttoliikkeen osalta on vielä paljon tehtävää. Turvapaikkapaketin osalta pitäisi päättää viiden tai ehkä jopa kuuden ehdotuksen jatkosta. Komissio on valmis auttamaan puheenjohtajamaata yhteisen linjan löytämisessä. On mahdollista, että

muuttoliikevirrat kasvavat tulevina vuosina, joten tähän on oltava valmis. Ilmastoasioista päätelmiin olisi syytä saada COP24-jatkotoimet maaliskuun 2019 Eurooppa-neuvostoa silmällä pitäen. Komissio tuottaa vielä ennen joulukuun Eurooppa-neuvostoa useita papereita, mukaan lukien sisämarkkina-analyysi, disinformaatiota koskeva toimintasuunnitelma, pitkän aikavälin vähäpäästöisyysstrategia ja kansalaiskonsultaatioita koskeva komission raportti.

Keskustelussa esille nousivat etenkin muuttoliike, sisämarkkinat, disinformaatiota koskeva toimintasuunnitelma ja kansalaiskonsultaatiot. Myös turvallisuuden ja puolustuksen osalta toivottiin arviota (*stock taking*) edistyksestä etenkin pysyvän rakenteellisen yhteistyön (PRY), puolustusrahaston (EDF) ja puolustusteollisen ohjelman alan (EDIDP) osalta. Esille nostettiin myös SEU 42.7 artiklan tarkastelu.

Muuttoliikkeen osalta moni painotti Suomen tavoin kokonaisvaltaista etenemistä ja ilmaisi turhautumisensa siihen, ettei turvapaikkajärjestelmän uudistamisen kanssa päästä eteenpäin. Yhteistyön merkitystä kolmansien maiden kanssa korostettiin. EU-Arabiliitto -huippukokouksen toivottiin edesauttavan tätä.

Sisämarkkinoista toivottiin (ml. Suomi) komissiolta kunnianhimoista analyysiä siitä, mitä esteitä pitää vielä poistaa. Moni toivoi perusteellista substanssikeskustelua aiheesta. Suomi korosti eteenpäin katsovaa yhteistä visiota sekä horisontaalista lähestymistapaa, jossa sisämarkkinat, teollisuuspolitiikka, digitaalisuus ja ulkoinen kilpailukyky linkittyvät.

Disinformaatiota koskevaa toimintasuunnitelmaa kiirehdittiin, ja aihetta toivottiin tarkasteltavan laajasti. Suomi korosti, että disinformaatio on osa hybridiuhkia, jotka koskettavat sekä EU:ta että jäsenmaita. On tärkeää löytää yhteisiä ratkaisuja näihin uhkiin vastaamiseksi. Keskustelussa nostettiin esille myös ulkosuhdehallinnon strategisen viestinnän task force -ryhmien vahvistaminen.

Rahoituskehyksen osalta keskustelussa nostettiin esille yhtäältä tarve edetä nopeasti ja toisaalta eteneminen laadusta tinkimättä.

Päämiesten toivottiin käyvän keskustelun kansalaiskonsultaatioiden tuloksista.

Eurohuippukokoukselta toivottiin konkreettisia tuloksia.

EU:n ulkosuhdehallinto (pääsihteeri Schmid) kertoi, että turvallisuuden ja puolustuksen alalla ollaan viimeistelemässä useita hankkeita. Olisi arvokasta saada Eurooppa-neuvostolta ohjausta näiden osalta. Disinformaatiota koskevaa toimintasuunnitelmaa valmistellaan yhdessä komission, jäsenmaiden, tiedusteluviranomaisten ja kansalaisyhteiskunnan kanssa. Toimintasuunnitelma tarkoituksena on nimenomaan vahvistaa kaikkia task forceja. Myös parhaiden käytänteiden jakaminen on tärkeää.

Neuvosto otti joulukuun Eurooppa-neuvoston annotoidun asialistan tiedoksi.

Vuosittainen oikeusvaltiovuoropuhelu

EU:n perusoikeusviraston johtaja Michael O'Flaherty alusti keskustelun. Kansalaisilla on viimeisen Eurobarometrin mukaan huonompi luottamus kansallisiin hallituksiin kuin EU:hun. Luottamus julkisiin toimielimiin on tärkeää ihmisoikeuksien näkökulmasta. Kansalaiset eivät nosta esiin ongelmiaan, jos eivät usko oikeussuojakeinojen olemassaoloon. Ihmisoikeusrikkomuksia, viharikoksia jne. jää raportoimatta.

Jos maa tuntuu sitoutuvan ihmisoikeuksiin, siihen luotetaan. Jos taas hallitus harrastaa populismia ja tekee enemmistöllä päätöksiä välittämättä vähemmistöstä, menee luottamus. O'Flaherty huomautti, että eurobarometri mittaa vain vertikaalista luottamusta. Ei anna tietoa horisontaalisesta luottamuksesta esim. eri maiden oikeuslaitosten välillä. Piti SEU 7 artiklan mukaista menettelyä tärkeänä. Ei ole vain teoreettinen kysymys.

O'Flaherty toi esiin, että median vapaus on vaarassa monissa osin unionia ja ihmisoikeuksia ajavien kansalaisjärjestöjen tilanne on huonontumassa monessa suhteessa. On ihmisoikeuspuolustajien

ahdistelua ja rahoituksen karsimista tai on vaikea päästä kommunikoimaan valtiollisten toimijoiden kanssa. O'Flaherty piti komission ehdotusta perusoikeuksien ja arvojen rahoitusohjelmasta tärkeänä.

Komissio (Timmermans) korosti oikeusvaltioperiaatetta kulttuurikysymyksenä. Ei ole kyse vain säännöistä. Komissio antaa ensi vuonna esityksen oikeusvaltioperiaatekehyksen vahvistamisesta. Se tulee tässä yhteydessä huomioon viime vuosien kokemukset SEU 7 artiklan mukaisesta menettelystä, oikeus- ja sisäasioihin liittyvästä yhteistyö- ja seurantamekanismista (CVM) sekä EU:n tuomioistuimen oikeuskäytännöstä. Komissio korosti median ja kansalaisyhteiskunnan roolia. Kansalaisyhteiskunnan kutistuvaa tilaa tulee suojella. Koulutuksessa on tuotava esiin unionin yhteisiä arvoja. Poliitikkojen ei tule jahdata oikeuslaitoksen jäseniä ja kansalaisyhteiskunnan edustajia. Vihapuhe on vaarallista.

Melkein kaikki jäsenmaat käyttivät puheenvuoron. Puheenvuoroissa tuotiin esiin, ettei Brysseliä tulisi käyttää syntipukkina. Avoimuuden, läpinäkyvyyden, inklusiivisuuden, julkisten palveluiden ja paremman sääntelyn merkitystä luottamukselle korostettiin. Monet korostivat myös poliitikkojen esimerkillisen käyttäytymisen tärkeyttä.

Sananvapauden ja median merkitystä korostettiin; pitää olla mahdollisuus myös esittää kritiikkiä. Esille nostettiin, että median vapauden tulisi olla kaikille demokraattisille hallituksille ykkösprioriteetti. Myös kansalaisyhteiskunnan tärkeä rooli nousi monessa puheenvuorossa esiin. Esille tuotiin myös tarve lisätä kansalaisten ymmärrystä siitä, miten muissa maissa ajatellaan ja miksi. Tähän ovat Erasmus-ohjelmat ja muut vastaavat parhaita työkaluja. Kulttuurin ja koulutuksen merkitystä korostettiin.

Esille tuotiin myös digitalisaation mahdollisuudet luottamuksen lisäämisessä: mahdollisuus antaa näkemyksiä verkossa, mahdollisuus seurata käsitteillä olevien asioiden etenemistä, digitaalinen tunnistautuminen jne. Tässä yhteydessä korostettiin myös tietosuojan ja tiedon manipuloinnin torjumisen tärkeyttä. Myös valeuutisten torjuminen sekä turvallisuuden tunteen, sosiaalisen suojelun ja taloudellisten kysymysten merkitys luottamukselle nostettiin esille.

Suomi korosti vapaiden ja reilujen vaalien, hyvän hallinnon ja yhteisten arvojen, avoimuuden, julkisten palveluiden ja kansalaisten tasavertaisuuden merkitystä. Luottamuksen lisääminen vaatii pitkäaikaista sitoutumista julkisen hallinnon kehittämiseen. Suomessa luottamukseen on vaikuttanut myös alhainen korruptio ja vapaa ja itsenäinen media.

Puheenjohtaja totesi tekevänsä keskustelun pohjalta puheenjohtajan päätelmät.

Monivuotinen rahoituskehys (MFF) 2021-2027

Neuvoston puheenjohtaja antoi neuvostossa tilannekatsauksen monivuotisen rahoituskehysehdotuksen käsittelytilanteesta. Puheenjohtaja totesi, että MFF-työtä on tehty intensiivisesti. Työryhmän kokouksia on ollut 16. Lisäksi on järjestetty 2 seminaaria ja omien varojen työryhmän kokouksia on ollut 4. Coreperissa aihetta on käsitelty Itävallan pj-kaudella 7 kertaa. Seuraavien viikkojen aikana keskitytään tulopuoleen sekä oikeusvaltioperiaatetta koskevaan ehdotukseen. Eurooppa-neuvoston tasolla käydään ensimmäinen poliittinen MFF-periaatekeskustelu joulukuussa. Puheenjohtaja muistutti, että Euroopan parlamentti äänestää väliraportistaan tällä viikolla.

Ministerit kävivät keskustelua monivuotisen rahoituskehyksen keskeisistä poliittisesti herkistä kysymyksistä. Asiakohta käsiteltiin neuvoston julkisessa käsittelyssä. Periaatekeskustelua ohjasi puheenjohtajan laatima muistio (13473/18), jossa esitetään yhteenveto puheenjohtajan identifioimista keskeisimmistä jatkokeskustelua vaativista elementeistä. Nämä ovat nousseet esiin valmisteltaessa tulevan neuvottelulaatikko-asiakirjan mahdollisia elementtejä. Lista elementeistä ei ole tyhjentävä.

Jäsenmaat kommentoivat omia prioriteettejaan. Rahoituskehyksen kokonaistason osalta osa jäsenmaista ilmoitti olevansa valmis maksamaan enemmän. Suomi totesi, että rahoituskehyksen

kokonaistason tulisi asettua mahdollisimman lähelle nykyistä jäsenmaiden yhteistä BKTL-tasoa (1,06% EU-27 BKTL:stä). Muutama jäsenmaa piti kiinni 1% BKTL-tavoitetasosta. Esille nostettiin, että budjetin tulee heijastaa EU-poliittisia tavoitteita. 1% BKTL:stä tavoitetaso merkitsisi sekin suurempaa taakkaa kaikille.

Monissa puheenvuoroissa toistuivat aiemmin esitetyt kannat. Puheenjohtaja sai kiitosta kunnianhimoisesta etenemistahdista.

Neuvottelulaatikon elementtejä sisältävä asiakirjaluonnos on hyvällä mallilla, mutta ei kuitenkaan vielä valmis. Rakenteesta vallitsee pitkälti yhteisymmärrys, mutta neuvottelulaatikon tekstin sanamuodoista ja painotuksista keskustellaan vielä. Komission tavoite modernisoida ja yksinkertaistaa saa tukea. Samoin kaikki ymmärtävät, että EU:lla on myös uusia politiikkahaasteita, joihin tulisi kohdentaa rahoitusta. Neuvottelulaatikon horisontaalisessa osuudessa on etsitty tasapainoista ilmaisua yhtäältä perinteisten politiikka-alojen kuten maatalous ja koheesio ja toisaalta uusien politiikkahaasteiden kuten muuttoliike, turvallisuus ja puolustus välillä. Lisäksi horisontaalisen osuudessa jäsenmaita jakaa ilmaisu tiukasta priorisoinnista ja reilusta taakanjaosta tai reiluudesta ylipäätään.

Horisontaalisten kysymysten osalta peräänkuulutettiin jälleen kerran myös rahoituskehyksen riittävää joustavuutta, jota toteutetaan erityisvälineiden ja joustoinstrumenttien kautta. Monet nettosaajat pitivät tärkeänä, että nämä erityisvälineet pidetään rahoituskehyksen ulkopuolella. Useat nettomaksajat, mukaan lukien Suomi korostivat, että nämä erityisvälineet tulee sijoittaa kehyksen sisälle.

Käyttämättömien sitoumusten kohdalla keskustelua on käyty siitä, miten monta vuotta näitä varoja voisi käyttää. Tässäkin monet erityisesti koheesiomaat tukevat n+3 –periaatetta, kun taas komissio ja nettomaksajat peräänkuuluttavat tehokkaampaa rahankäyttöä ja tiukempaa toteutusaikataulua (n+2) unionin myöntämälle rahoitukselle, jotta maksamattomien sitoumusten (RAL) määrä ei kasvaisi holtittomasti.

Yksi keskeinen horisontaalinen kysymys koskee EU-budjetin ja Eurooppalaisen ohjausjakson välisen yhteyden vahvistamista. Useat jäsenvaltiot esittivät tätä tukevia puheenvuoroja.

Esille nostettiin myös solidaarisuuden merkitys muuttoliikepolitiikassa ja muuttoliikkeen huomioiminen rahoituksen ehdollisuudessa. Samoin esille nostettiin ehdollisuus oikeusvaltioperiaatteen osalta. Myös Suomi kommentoi tätä myönteisesti.

Otsakkeen 1 (Sisämarkkinat, innovointi ja digitaalitalous) kohdalla on neuvottelulaatikon elementtien osalta käytetty eniten aikaa keskusteluun Horisontti Eurooppa-puiteohjelmasta ja excellence-periaatteen sekä avoimen kilpailun merkityksestä. Sama keskustelu toistui myös neuvostossa. Erityisesti Keski- ja Itä-Euroopan maat ovat kokeneet jääneensä paitsioon excellence -kriteerin vuoksi ja toivovat jatkossa tasapainoisempaa maantieteellistä jakaumaa Horisontti–rahoituksessa.

Toinen otsakkeeseen 1 liittyvä kysymys koskee CEF-rahoitusta ja erityisesti komission ehdotusta rahoituksen siirtämiseksi koheesiosta CEF-instrumenttiin. Jotkut edellyttävät kohtuullisuutta siirrettävän rahoituksen määrän osalta ja/tai varmistusta siitä, että raha säilyy ao jäsenmaan käytettävissä ja että tällä rahoituksen siirrolla tuetaan sisämarkkinoita.

Otsakkeen 2 (Yhteenkuuluvuus ja arvot) kohdalla keskeisimmät kysymykset liittyvät koheesiopolitiikan allokaatiokriteereihin, EMU:n kehittämiseen, Euroopan sosiaalirahasto +:n rahoitukseen ja Erasmus+ -rahoitukseen. Koheesiomaat peräänkuuluttivat neuvostossa koheesiorahoituksen jatkumisen merkitystä. Komission ehdottamia leikkauksia pidetään liian suurina/kohtuuttomina, varsinkin jos ja kun tavoitteena on kuitenkin tukea uudistuksia ja

konvergenssiprosessin jatkumista. Koheesiomaat haluaisivat myös pitää EU-rahoitusosuudet ja ennakkorahoitusosuudet nykytasolla ja suhtautuvat nihkeästi komission ehdottamiin korotuksiin.

Otsakkeen 2 osalta keskustelussa tuli esille myös joidenkin jäsenmaiden huoli siitä, miten muuttoliikkeeseen vastaaminen huomioidaan rahoituksen ehdollisuudessa. Jotkut pitivät tärkeänä myös sosiaalisen ulottuvuuden huomioimista.

Otsakkeessa 3 (Luonnonvarat ja ympäristö) monet (ml. Suomi) kritisoivat erityisesti komission ehdottamia leikkauksia CAP-rahoitukseen ja/tai korostivat CAP-rahoituksen suurta merkitystä. Lisäkeskusteluja tarvitaan edelleen mm. suorien tukien tukitason yhdenmukaistamisjärjestelmään (external convergence), määrärahaleikkureihin (capping) ja CAP:n pilareiden väliseen joustoon liittyen. Monet kannattavat vapaaehtoisuutta ja joustavuutta, koska jäsenmaiden lähtökohdat ovat niin erilaisia.

Otsakkeessa 4 (Muuttoliike ja rajaturvallisuus) keskeisiä poliittisia kysymyksiä ovat mm. turvapaikka- ja maahanmuuttorahaston koko ja yhdennetyn rajaturvallisuuden rahasto. Neuvostokeskustelussa korostettiin muun muassa, että muuttoliikettä tulee katsoa kokonaisvaltaisesti ja että linkin muuttoliikkeeseen liittyvien eri otsakkeiden (2,4,5 ja 6) toimien ja rahoituksen välillä tulee olla selvä. Päällekkäisyyksiä tulee välttää. Lisäksi tulisi huomioida jäsenmaakohtaiset paineet. Rajaturvallisuuteen liittyen ehdotus Frontexin kapasiteetin vahvistamisesta on nostanut esiin muun muassa kysymyksen siitä, miten tämä toteutetaan käytännössä ja mikä on Frontexin kyky vastaanottaa lisäkapasiteettia.

Otsakkeessa 5 herkimmät poliittiset kysymykset liittyvät muun muassa sisäisen turvallisuuden rahaston kokoon ja sotilaallisen liikkuvuuden (*military mobility*) rahoitukseen.

Otsakkeen 6 (Naapurialueet ja muu maailma) kohdalla keskeisimmät poliittiset kysymykset koskevat rahoituksen lisäksi Euroopan kehitysrahaston (EKR) budjetisointia ja yhdistetyn naapuruus, kehitys ja kansainvälinen yhteistyö -instrumentin (NDICI) rakennetta. Neuvostossa jäsenmaat kommentoivat eniten komission ehdotusta EKR:n sisällyttämiseksi budjetin sisälle sekä ENI-instrumentin erottamista erilliseksi instrumentiksi naapuruston (etelä ja itä) poliittisen viestin vahvistamiseksi. Lisäksi rahoituksen korvamerkitsemistä Afrikalle tuetaan laajasti.

Otsakkeen 7 (EU hallinto) osalta keskustelua on käyty mahdollisten uudistusten tarpeesta myös tässä otsakkeessa ja kaikkien hallintokulujen sisällyttämisestä otsakkeeseen 7. Nettomaksajamaat ovat peräänkuuluttaneet mahdollisten tehokkuushyötyjen identifioimista ja/tai konkreettisten ja sitovien säästö/leikkaustavoitteiden asettamista. Neuvostossa peräänkuulutettiin muun muassa sitovia rajoja hallintomenoille, tehokkuutta ja laadukkaan hallinnon merkitystä. Esille nostettiin myös brexitin vaikutusten huomioiminen sekä leikkaukset hallintomenoihin ja henkilöstömääriin.

Tulopuolen osalta keskustelussa nostettiin esille muun muassa tarve ottaa käyttöön uusia omia varoja sekä maksualennusjärjestelmästä luopuminen.

Komissio korosti, että MFF edellyttää yksimielisyyttä. Tämä johtaa siihen, että jokaisen jäsenmaan tulee olla erittäin joustava. Muutoin koko prosessista tulee nollasummapeli. Sovun löytyminen ennen ensi kevättä olisi komission näkökulmasta paras lopputulos. Toiseksi paras tulos on, jos sopu saavutetaan ensi vuoden aikana. Neuvottelulaatikkoluonnos on komission mukaan lähes valmis ja sen pohjalta voidaan jatkaa. Tulee erotella tärkeimmät asiat, jotka nostetaan päämiestasolle.

Lainsäädäntötyön suunnittelu: komission työohjelma

Komissio totesi kuunnelleensa tarkasti sekä jäsenmaita että parlamenttia laatiessaan työohjelmaansa vuodelle 2019. Tärkeintä on saada neuvotteluissa olevat asiat maaliin. Näihin kuuluvat muun muassa ilmastonmuutokseen ja kasvuun liittyvät asiat. Aika alkaa olla lopussa. Uusi työohjelma sisältää vain vähän uusia aloitteita. Nämä liittyvät muun muassa tekoälyyn, brexitiin ja parempaan sääntelyyn.

Toissijaisuusperiaatetta käsittelevä paketti

Komissio totesi, että paketti perustuu asiaa tarkastelleen työryhmän yhdeksään suositukseen. Tarvitaan ”aktiivista subsidiariteettia”, jotta paikallis- ja aluetason toimijat saavat äänensä kuuluviin. Toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteita tulee soveltaa myös komitologiassa.

Puheenjohtaja totesi, että palaa pakettiin vielä tämän vuoden puolella huomioiden myös Bregenzin konferenssin tulokset.

Eurooppalainen ohjausjakso 2019

Seuraava puheenjohtajamaa Romania suunnittelee järjestävänsä useita keskusteluja ministeritasolla eri neuvostokokoonpanoissa. Ohjausjakso käsitellään maaliskuun Eurooppa-neuvostossa, kuten tavallista. Romania tulee järjestämään korkean tason konferenssin eurooppalaisesta ohjausjaksosta 4.4.2019 Bukarestissa. Toinen vaihe käynnistyy maaliskuun Eurooppa-neuvoston jälkeen ja tähtää kesäkuun 2019 Eurooppa-neuvostoon, jossa hyväksytään kansalliset suositukset.

Komissio (Juhansone) selosti lyhyesti, missä kontekstissa eurooppalaista ohjausjaksoa viedään eteenpäin. Keskitytään edelleen investointien, rakenteellisten uudistusten ja vastuullisen taloudenpidon edistämiseen. Euroopan talouden kasvu jatkuu. Vuoden 2019 ohjausjakso keskittyy kansallisen ja alueellisen tason investointeihin. Komissio haluaa ylläpitää dialogia jäsenmaiden kanssa, jotta omistajuus prosessissa säilyy jäsenmailla.

Puheenjohtaja totesi, että neuvosto otti tiedoksi eurooppalaisen ohjausjakson etenemissuunnitelman.

Muut asiat

Puheenjohtaja informoi lyhyesti vakoilusta epäillyn Itävallan kansalaisen tapauksesta.

***

Yleisten asioiden neuvosto (artikla 50)

A-kohtien luettelon hyväksyntä

Hyväksyttiin keskusteluitta.

Neuvottelut Yhdistyneen kuningaskunnan toimitettua SEU 50 artiklan mukaisen ilmoituksen

Komissio/pääneuvottelija Michel Barnier antoi tilannekatsauksen neuvotteluista. Neuvottelut ovat monimutkaiset ja vaikeat sekä teknisesti että poliittisesti. Komissio kiitti kaikkia osapuolia hyvästä yhteistyöstä ja asiantuntemuksesta tähän saakka. Kuten yleensä, loppumetrit ovat vaikeimmat. Parametrit on pitkälti sovittu, mutta UK:n sisäinen tilanne epävakaa. Tilanteen herkkyys on huomioitava kommentoitaessa asiaa julkisuudessa. Komissio noudattaa Eurooppa-neuvoston antamaa mandaattia.

Komissio kävi läpi neuvotteluiden kohteen olevan paketin pääpiirteet. Paketti koostuu erosopimusluonnoksesta ja poliittisen julistuksen annotoidusta rungosta.

Erosopimuksen osalta yhteinen näkemys on löydetty useimmilta osin. Hallinnon osalta löydetty rakenne, joka säilyttää EU:n integriteetin ja EU:n tuomioistuimen roolin. Myös maantieteellisen merkintöjen osalta on löydetty ratkaisu.

Irlannin kysymyksen osalta komissio totesi, että mandaattinsa on vaikea. Rauhan säilyttämisen edellytys on kovan rajan välttäminen. Tämän lisäksi tulee säilyttää sisämarkkinoiden integriteetti. Tämä merkitsee, että jos ei ole rajaa, kaikki Pohjois-Irlantiin tuleva tavara tulee sisämarkkinoille. Tämän vuoksi, jos rajaa ei ole, tulee olla tarkastukset. Tähän uniikkiin tilanteeseen etsitään erityistä ratkaisua.

Malli, jota nyt rakennetaan, nojaa kolmeen vaihtoehtoon siirtymäkauden jälkeen:
1. Tulevan suhteen sopimuksen voimaantulo, joka täyttäisi kaikki ehdot backstopin korvaamiseksi kokonaan tai osittain. Tämä riippuu tulevasta taloudellisesta suhteesta EU:n ja UK:n välillä.
2. Siirtymäajan pidentäminen. Tästä päätettäisiin yhteiskomiteassa sovittavana ajankohtana ja sovituksi aikaa.
3. Pohjois-Irlanti -spesifin ratkaisun täytäntöönpano sisältäen Pohjois-Irlantia koskevan sääntelyn yhdenmukaistamisen ja pysymisen EU:n tulliunionissa. Tämän lisäksi perustettaisiin EU:n ja UK:n lopun alueen kanssa tulliunioni. Tämä on hyvin monimutkainen ratkaisu, koska samalla tulee taata tasavertaisen toimintaedellytykset. EU-UK -tulliunioni merkitsisi tullien ja kiintiöiden poistamista. Lisäksi UK:n tulisi noudattaa EU:n ulkoista tullia alueelleen saapuvien tavaroiden osalta. Tämä ei olisi täysi tulliunioni, koska ei olisi menettelyiden fasilitointia eikä alkuperäsääntöjä. Koska tulevasta suhteesta ei kuitenkaan ole varmuutta, tulliunionin tulee olla täysin sovellettavissa oleva. Tasavertaisten toimintaedellytysten takaamiseksi tulee mukana olla kaikki eri instrumentit ml. verotus, kilpailusäännöt, valtiontuki, ympäristömääräykset ja työmarkkinat. Näiden lisäksi tulee olla tehokas hallintojärjestelmä. Tähän liittyen päädyttiin keskustelemaan myös kalastuksesta, jonka osalta tavoitteena on kytkeä markkinoille pääsy ja kalastusvesille pääsy, eli taata EU:n pääsy UK:n kalastusvesille.

Tämä siis kokonaisuudessaan revisoitu backstop-ratkaisu, josta UK:n kanssa keskusteltu ja johon sisältyisi erityinen tulliunioni Pohjois-Irlannin ongelman ratkaisemiseksi.

Poliittisesta julistuksesta komissio totesi paketin sisältävän annotoidun rungon poliittiseksi julistukseksi. Ei siis koko tekstiä vaan otsikkotason runko, josta edetään syvemmälle myöhemmin. Tätä koskeva työ on kesken ja kriteereitä käydään läpi Eurooppa-neuvoston suuntaviivojen ja Chequersin pohjalta. Em. kahden asiakirjan välillä on löydettävissä useita yhteneväisyyksiä: liikenne, kalastus, tasavertaset toimintaedellytykset, sisäinen ja ulkoinen turvallisuus (poliisiyhteistyö, turvallisuus ja puolustus jne.), institutionaaliset järjestelyt, hallinto. Eli meillä on aloja, joilla löydettävissä suuntaviivojen sisällä yhteneväisiä näkemyksiä. Jos sopu siis löytyy, työtä jatkettaisiin tämän annotoidun rungon pohjalta.

Jos sopu syntyy, voidaan edetä eli julkaista erosopimuksen teksti ja annotoitu runko poliittiseksi julistukseksi. Komissio on myös valmis käymään läpi ja selittämään tekstejä jäsenvaltioille ja Euroopan parlamentille. Tekstejä voitaisiin työstää työryhmässä ja Coreperissa kuten aikaisemmissa vaiheissa. Jos vastoin tavoitetta sopua ei löydy, tulee jatkaa neuvotteluita edistyksen saavuttamiseksi ehkä joulukuun Eurooppa-neuvostoon mennessä.

Komissio korosti, että aikaa on jäljellä vain vähän. Mitä pidemmälle mennään, sitä suuremmaksi nousee riski epäonnistumisesta ja sopimuksettomasta erosta. Tämän vuoksi tulee huolehtia

varautumisesta. Seminaareja aiheesta on tulossa valmistautumiseksi kaikkiin vaihtoehtoihin. Sopimukseton ero ei ole kenenkään toive, mutta siihenkin varauduttava.

Lopuksi komissio korosti tarvitsevansa EU27 yhtenäisyyden tuomaa tukea.

Puheenvuoron käytti noin puolet valtuuskunnista. Jäsenvaltiot kiittelivät Barnierin tiimiä kovasta työstä, peräänkuuluttivat EU27 yhtenäisyyttä, varautumista ja sitä, että erosopimuksen ja poliittisen julistuksen teksti saataisiin ajoissa jäsenvaltioiden tarkasteltavaksi.

Komissio kiitti saamastaan tuesta. On tärkeää, että myös UK ymmärtää EU27:n vahvan yhtenäisyyden, joka ei ole keinotekoista vaan perustuu luottamukseen ja työskentelyn avoimuuteen. Keskeisimmät viestit tästä kokouksesta ovat EU27:n yhtenäisyys, sisämarkkinoiden integriteetin merkitys ja solidaarisuus Irlannille. Kaikki haluavat järjestäytyneen eron, mutta sopu ei voi merkitä sisämarkkinoiden hajottamista.

Prosessin osalta komissio totesi pyrkivänsä Eurooppa-neuvoston edellyttämään ratkaisevaan edistykseen eli erosopimuksen täysi teksti, ml. backstop, ja runko poliittiseksi julistukseksi, joka työstetään poliittisen julistuksen täydeksi tekstiksi. Tässä prosessissa myös jäsenvaltiot ovat osallisina ja tämä tehtävä ennen Eurooppa-neuvostoa. Jos kaikki menee hyvin, saadaan sopu erosopimuksesta ja poliittisen julistuksen rungosta.

Puheenjohtaja päätti kokouksen korostaen EU27:n yhtenäisyyttä. Puheenjohtaja on valmis järjestämään ylimääräisen YAN:n (art. 50), jos se on tarpeen.

+++

Suomen edustajat
Ministeri Terho ja virkamiesvaltuuskunta

Asiakirjat
Asialistat 14005/18 ja XT 21088/18

Liitteet

Viite

Asiasanat	brexit, Euroopan komissio, Oikeusvaltioperiaate, Puola, rahoituskehykset, subsidiariteetti, toimielinten väliset suhteet, Unkari, YAN Yleisten asioiden neuvosto, talouspolitiikka
Hoitaa	**OM, SM, TEM, UM, VM, VNK**
Tiedoksi	ALR, EUE, LVM, MMM, OKM, PLM, STM, TK, TPK, TULLI, VH, VTV, YM